

Meditationum Ad Pandectas Sacras Specimen Sextum, De Usu S. Scripturæ In Jurisprudentia

Rostochi[i]: Typis Nicolai Schwiegerovii, [1730]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1002317339>

Druck Freier Zugang

RU jurist. 6.Maj.1730

Mantzel, Ern. Joh. Frid. /g

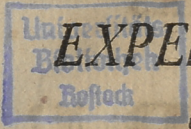

Rostochl, Typis Nicolai Schwiegerovii, Amplif. Senat. Typogr.

10
VIRO
MAGNIFICO, PRÆNOBILISSIMO,
 EXPERIENTISSIMO, DOCTIS-
SIMO, DOMINO,
DN. GEORGIO
DETHARDINGIO,
Med. Doct. & Prof. In Hac Alma
Celeberrimo, Facultatis Suæ, Colle-
gii Ducalis ac Totius Academiæ Se-
niori Gravissimo, Societatis Na-
turæ Curiosorum Membro
Dignissimo,
PATRONO, EVERGETÆ AC HOSPITI
SUO SUMMO VENERATIONIS
CULTU PROSEQUENDO,
PRO MAXIMIS IN SE COLLATIS FAVORIS PENE
PATERNI TESTIMONIIS HOC QUICQUID
EST MUNUSCULI SUBMISSE OFFERT

HERM. ALEXAND. CAROC,

DISSERTATIO SEXTA.

Meditatio I.

II. Reg. XVIII. seqv.

Hiskias Rex & Sigismundus Imperator inter se comparati.

Obia nobis facta est *Dissert. Cl. Herm. von der Gardt, Philologi nominatissimi, c. t. Hiskias in Sigismundo resurgens 1695.* in qua autor stilo panegyrico merita Sigismundi Imperatoris pro reformanda ecclesia comparare voluit cum gestis Hiskiae, usus elegantibus observatis ad Literaturam Hebraeam spectantibus; Non omni carent horum Magnatum gesta similitudine, & prouti illustre satis est, Principem sumere ideam ab aliis feliciter & gloriose olim regnantibus, sic specimen hic adest haud ultimum. Vellemus autem Sigismundum auctoritatem suam latius exercuisse & in Concilio Constantiensi non adeo timidum fuisse. Sed hæc sunt rhetorica tantum,

Meditatio II.

II. Reg. XX. 1. cum parall.

Jesaias non jussit Hiskiam facere testamentum.

Testamenta quatenus dispositiones extra familiam complectuntur, non esse valde antiqua superius putavimus. Solet pro adversa opinione & hic passus allegari, sed Jesaias voluit, ut Hiskias se in genere ad mortem præpararet, id quod extra omnem controversiam ponimus. Nec obstant versiones: *Præcipe domui tua; Da præcepta familiae tuae: Commenda viro alicui Domum tuam.* Nam non potest alius inde inferri sensus, quam quod exemplo Davidis & aliorum Regum designaret successorem, id quod ad evitandas turbas Reip. maxime esse poterat salutare. Imo dare præcepta familiæ suæ ab origine mundi in usu fuit, non vero testamenta adeo exorbitantia facere. Præsertim & hæc statuimus eapropter,

A

quia

quia inde sequeretur absurdum de jussu divino ad faciendum testamentum. Retrospicimus cum nausea in tempora pristina, quibus, nescimus quibus autoribus, testamenti factio ad privatorum Regalia fuit relata, adeo, ut etiam in hymnis & precationibus familiaribus sibi a Deo expetere jussi sint pauperrima mancipia, ne intestati decederent.

Meditatio III.

II. Reg. XXIII.

Jus visitandi & reformandi est pars juris circa sacra.

Vindicavimus jam antea Principibus Jus sacrorum, & hoc loco invenimus Josiam præbere exemplar Principis hoc jus excellentissime exercentis. Sic igitur omni ab ævo usque ad tempora affectatæ Monarchiæ Papalis res sese habuit; Ecclesia fuit in Republica instar Collegii summe necessarij, & qui habuit Jus Majestaticum in reliquis, ille etiam non passus est ecclesiam semetipsam eminenter regere. Turpiter igitur privati fuerunt olim summi imperantes hoc altero brachio, quo restituto, nunc integritate sua gaudent. Scriptores hoc largiter deducentes hodie dantur in longa serie.

Meditatio IV.

II. Reg. XXV. 27.

Magnates captivos laute & civiliter tractare, regium est.

Antiquioribus seculis Principes victores devictorum Principum personas adeo indigne tractarunt, ac si virtus esset inermes ludibriis afficere; Habuerunt etiam secula proxima nonnulla talis imprudentiæ exempla; Sed hæc dicimus esse peccata Principum politica haud ultimi ordinis, præsertim, quia nostra bella geruntur propter insecuturam pacem, & videtur huc quadrare suo modo judicium Salomoneum: Was willst du hernach thun, wenn du deinen Nächsten geschmähet hast. Recte igitur ad saniores rediit mentem Rex Babylo-
nius & Jojachinum splendidius excepit, quem hætenus sordido exemplo sordide tractaverat, id, quod non obstante fide

fide tributaria fracta asserere possumus. Conf. *GROTIUS de B. & P. Lib. III. Cap. 20. §. 50.* ubi docet victori honestum esse, ut quantum securitas patitur ad *clementiam & liberalitatem* propendeat. Observant specialius ad hanc historiam alii, quod captivi demisso capite incedere debuerint, vel minimum constat, afflictos non adeo exporrectæ & serenæ frontis esse, hincque explicatur textus *Er erhub das Haupt Jojachin.* Conf. Gen. XL. An autem Evilmerodach cum Joachino amicus factus in carcere, in quem una a Patre Nebucadnezar conjectus fuerat, ob male administratum regimen, tempore infaniæ illius, nostrum scopum non illustrat inquirere.

Meditatio V.

Cessaret omnis Chronologia, nisi haberemus S. Scripturam.

Meditamur ita hoc demum loco, dum libros Chronicorum legimus, & putamus nos vera meditari; Nondum enim hætenus visi fuerint Chronologi, qui non ex mundi creatione a Bibliis fecissent seriem, & quomodo fieri potuit aliter, quia deficiunt scriptores cœvi & fidem merentes. Ut igitur non plane & quoad annos stricte convenient illarum rerum studiosi, ceu nuperrime monstravit computus DN. KOHLREIFFII *viri Doctissimi*, adeo, ut etiam sextum millenarium nosjam absolvisse probari viderimus, tamen nihil haberemus, nisi adesset S. Scriptura. Et hæc non tantum de primis seculis vera sunt, sed de millenariis primis etiam, quo antiquiores enim sunt profani scriptores quos habemus, eo sunt fabulosiores. Dantur præterea in Chronologia dubia vexatissima, quæ nec CALVISIUS, nec SCHRADERUS, nec IMHOFF potuerunt eliminare. Hodie se valde commendat DN. BEIMS labor per Synchronismum adornatus, qui prodiit *Brunsv. 1725. f.*

Meditatio VI.

I. Paralip. XXI. 4. sqq. coll. parall.

Omnino fuerunt olim Gigantes quales tamen hodie post pulveris pyrii inventionem nihil efficiunt.

A 2

Veri-

Veritas historiarum Sacri Codicis dubitationem omnem excludit circa quæstionem, an unquam extiterint Gigantes? Hinc miramur per varias Logomachias illorum existentiam aliquibus negari, *vid. RHANÆI spec. Diff.* Mox enim in mensura quærent refugium, & nescio quibus aliis exceptionibus Viros illos equidem pro valde proceris, non autem pro adeo vehementer staturam humanam excedentibus venditare laborant. Sed nos manemus in litera. Advocamus etiam in subsidium historiarum profanarum testimonia & observationes curiosas de Gigantum ossibus passim effossis Ex adverso autem de Pygmæis, quæ circumferuntur, quosque nostri appellant *Unterirrdischen*, fabulosa appellamus, *vid. Cl. DN. QUADII Diff. Gryph. 1706. de viris statura parvis eruditione magnis; Qu. 3. & 4.* Pari ratione, quæ nostri de Hunnorum (*Hühnen*) statura & actionibus ad cunas narrare solent, ridemus, historia teste persuasi, quod odium erga Hunnos, populum truculentum atque austum, hæc fabellas generaverit. Hodie Gigantum nullus esset usus practicus, postquam nimirum pulvere pyrio illos prosternere facile esset & jam non poterit prodire Goliathus insultaturus parti adversæ.

Meditatio VII.

I. Paralip. XXIII. & XXX sqq.

Principes, utut sint hereditarii, de regnis tamen non possunt condere testamenta.

Qualem David, prophetico simul spiritu instructus, reliquerit dispositionem, in Libris Regum & Chronicorum passim est obvium. Notetur præsertim, I. Paralip. XXIX. v. 5. ubi ad divinam voluntatem specialem provocat David. Invitant autem hæc ad illustrem quæstionem: An Principes possint condere testamenta de territoriis? Satisfacit *BUDDEUS spec. Diff. occasione testam. Caroli II. Hispania Regis scripta.* Et res ad pauca contrahenda hæc est. Distinguimus inter regna, quæ sunt in patrimonio & quæ sunt extra illud, de illis, non de

de his licebit disponere. Hæc enim etiam si successoribus ab intestato cedant, tamen ab ultimo familiæ regnantis non possunt in extraneum vel tota vel pro parte transferri, quia hoc esset contra intentionem populi & contra jura agnatorum vel etiam cognatorum. Plane igitur vacante solio, si casus est dabilis populus haberet jus nominandi Principem, & formam Reip. ex consilio prudentum etiam mutandi, vid. multis *III. BOHMERII Jure Publ. Univ. Cap. ult. de Juribus subditorum vacante Imperio.*

Meditatio IIX.

II. Paralip. XIX, 6. sqq.

Distincta dari Consistoria & Theologos in illis esse presentes, utile satis est.

Dux sunt hæ controversiæ famosæ, quæ satis excussæ exhibentur à B. LUDOVICI in *Consistorial-Proces*, ubi WEBERUM illum, qui Scripturæ dicta torquere didicit in *Tract. de Jur. Consist.* ad absurdum deduxit. Utraque redit ad mediam sententiam, de utilitate scilicet. Quæ ab ordinatione Regis Josaphat fluere possunt, ultra bonum exemplum plane non ascendunt, imo ad judicia Ecclesiastica tantum trahi non possunt, siquidem in genere ille Rex utile suo tempore judicavit, ut confessus Judicum esset mixtus ad respondendum de omni jure vid. v. 10. & si accurate causam inspicimus, judicium v. 8. instructum, fuit appellatorium & supremum, quod sequitur ex particula auch v. 8. & ex verbis v. 10. *Non euren Brüdern, die in ihren Städten wohnen*, nam v. 5. legitur, particularia judicia in quavis civitate fuisse ordinata; Consentient Exegetæ vid. *POL. Synops.* ad h. l. Nec inveniet aliquis præsidium in vocibus: *Über das Gericht des Herrn*, nam vers. 10. assignantur huic supermo Tribunali alle Sachen etiam criminales & capitales, non enim statuimus per sanguinem hic intelligi cognationes, sed homicidia, quales causas tamen Ecclesiastica judicia sua facere non solent, & omne Judicium Domini est, vid. v. 6. imo si moris nobis esset false scribere,

A ;

seque-

sequeretur ex assertis illis in Judiciis Politicis Deum ipsum esse præsentem v. 6. quod tamen sequenti à v. 8. instructo non promittitur. En igitur quantum claudicent talia, postquam torturam passa sunt. Qui uberiora, quam meditationis nostræ limites capiunt, cupit, evolvat Juris Ecclesiastici purioris Doctores *BRUNNEMANNUM*, *BÖHMERUM* & *STRYK.* ad *Brunn.* ut & *MEY.* Part. IV. Dec. I. Habebimus etiam nos adhuc successive dicta plura explicanda, in quibus quæri solet refugium. Denique quoad hoc exemplum notari meretur Levitas eapropter Judices esse constitutos, quia penitioem habebant Legis Mosaicæ cognitionem, Vid. *POL. loc. cit.*

Meditatio IX.

II. Paralip. XX, 3. col. aliis.

Jus indicendi Jejunia est illius, cui Jus Sacrorum vindicavimus.

Non opus est hoc specialiter probare, & viride est exercitium Principum, dum indicunt die *Buß- Bet- und Fast- Tage*, illosque distinguunt in ordinarios & extraordinarios sive repentinos. Gloriosissimi igitur nostri Protestantes Principes, ceu Patres patriæ, semper hætenus, quoties vel Turca, vel pestis vel aliud malum imminuit, toties piè adornarunt ferias pœnitentiales repentinas. Quia igitur plenus venter non orat libenter vel ardentè, omnino Principes habent Jus indicendi Jejunia.

Meditatio X.

II. Paralip. XXIV, 2. 16.

Ministrissimos Clericos passim commendat Historia.

Habuius tempora, quibus nulla aulica expediebantur negotia, nisi per manus Clericorum, quippe penes quos omnis erat eruditio; Sed tunc non adèd bene cum rebus Principum & Laicorum omnium agebatur, propendebant enim semper consilia Clericorum illius sæculi ad absorbendum penitus

nitus statum politicum: Hæc per Dei gratiam non amplius toleramus, sed cuilibet manet suum justissimum pretium. Nostra meditatio vult indagari observationem de Clericis Ministris, quales in historia passim habemus obvios. Quis enim non novit Richelium atque Mazarinum & alios quos novissimæ allegant Historiæ vid. *opus ex Gallico in Latinum ver- sum idioma s. t. illustres Cardinales Richelieu & Mazarinus, sive secretissima instructio &c. Francos. 1652.* Quis non admiratur exemplum Joæ & Jojadæ; Illustria enim sunt, quæ legimus: Joas that was dem HErrn wohlgefiel, so lange der Priester Jojada lebte, & v. 16. sie begruben ihn unter die Könige, darum, daß er wohlgethan in Israhel. Rationes indagare pagina non patitur & putamus, illarum potiores de intimiori admissione & alias semetipsas meditati prode.

Meditatio XI.

II. Paralip. XXXI, 4.

Expedi salaria Ministrorum Ecclesiæ esse lauta.

Reservavimus equidem, ut ad Genesin scripsimus, hunc articulum usque ad locum Syracidis, sed valde illustris etiam est hujus capituli passus; Jubet Rex Hiskias Sacerdotibus & Levitis dari subsidia, auff daß sie könten desto härter anhalten am Geseß des HErrn. Noluit igitur hic sapientissimus Rex, ut Clerici essent distracti per alios labores ad habendum alimenta, noluit etiam, ut tenuitate pressi negligentius officia sua præstarent. Quantum intersit Reip. & maxime animarum curæ hilari & exporrecta fronte expediri sacrum ministerium, nemo est, qui non videret, conf. PRÆSIDIS *Dissert. de crescente pecunia* Cap. 8. Vid. etiam THOMASII *Diss. de officio Principis Evangelici circa augenda salaria Ministrorum Ecclesiæ.* Hal. 1707. it. BÖHMER *Jur. Eccles. Lib. III. Tit. V. §. 151. sequ.* Satis parænetice de hoc commate loquitur die Mecklenburgische Kirchen-Ordnung Tit. vom Unterhalt und Schutz der Pastorn præsertim p. 274.

Medi-

Meditatio XII.

II. Paralip. XXXIV, 14. seqv.

Pandectæ sacræ amissæ & neglectæ, reperiuntur.

Satis stupendum est, Codicem sacrum adeò fuisse neglectum, etiam sub Regibus sapientissimis, ut demum fortuito inter recolas sacras sit inventus, sola traditione & consuetudine non scripta interea obtinente, nam quod legum non plane ignari fuerint, probat etiam solum exemplum Nabothi ad illas provocantis. Meditantibus hæc recurrit ex Historia Juris Romani, Pandectas Justinianeas etiam fuisse adeò neglectas, ut demum Amalphi sint ex improvviso inventæ & primum Pisas, postea Florentiam translata, ubi adhuc inter pretiosiora Magni Ducis Hetruriæ observantur quoad illud splendidum exemplar, quod Pandectas Florentinas appellare solemus, judicem ut volunt omnium exemplarium inde transsumptorum. Vid. multis scriptores Historiæ Juris, & eleganti compendio *Cl. DN. BRUNQVELL. Hist. Jur. Part. II. Cap. VI. DN. STRUV. Reichs-Historie p. 309.* Sed hæc quasi in parenthesi.

Meditatio XIII.

Esr. VII. 24.

Ministri Ecclesiæ omnium ordinum sint immunes ab oneribus omnibus & personalibus & realibus.

Ad prudentiam Pharaonis jam supra in Genesi hoc referre debuimus; Hoc autem edictum Arthasastæ illustrius adhuc est: *Euch sey kund, daß ihr nicht Macht habt, Zins, Zoll und jährliche Rente zu legen auff irgend einen Priester, Leviten, Sängers, Thorhüter, Methinim, und Diener im Hause dieses Gottes.* Et clarè expressa distinctio inter realia & personalia item Ministros Ecclesiæ primarios & secundarios. Nolumus hoc ulteriorem vim habere, quam quæ est in exemplo illustri, & speramus omnes Principes aucturos clementer esse salaria Clericorum, damit sie desto härter anhalten am Geseß des Herrn. Sed vid. *Medit. ad II. Paralip. XXXI. 4.*

Medi-

Meditatio XIV.

Nehem. XIII, 10.

*Ministris Ecclesie præstanda etiam via juris possunt
exigi.*

Recurrat B. L. ad superiorem explicationem Regulæ:
*Sunt, qua honeste accipiuntur, qua tamen inhoneste petuntur. Sub
qua non comprehendi volumus quidquam partis salarii præ-
ter nummum confessionalem. Cætera veniunt ex obliga-
tione perfecta, unde etiam habent determinationem legalem,
quam quidem excedere, non vero refecare dantibus licet.
Non obstant leges, quæ temere suos Pastores prætereunti-
bus in confessione certum quid imponunt quotannis præ-
standum, multa enim est ratio, cur talia sint constituta. Sic
scribere jusserunt verba nostri textus: Da schalt ich (Nehem-
ia) die Obersten, und sprach: Warumb verlassen wir das
Haus Gottes.*

Meditatio XV.

Esth. I, 12, 13.

*Anceps est controversia 'de Iudice in causis 'Principum
Protestantium matrimonialibus.*

Patet Diff. spec. B. LUDOVICI Hal. 1702. in qua Austre-
gæ, Camera, Judicium aulicum, & in genere quævis judi-
cia recte incompetencia dicuntur, aliaque consilia Docto-
rum examinantur, & denique vera sententia salvis limitatio-
nibus exponitur de impartialibus viris per compromissum se-
ligendis. Nimis ampla est hæc lis; Hinc gratulamur Lecto-
ribus de Dissertatione allegata, id tantum addentes, quod
valde consultum esset, in pactis dotalibus hujus casus dabilis
fieri mentionem, & compromissum in illis in omnem even-
tum jam consummari, ne fortè postmodum tergiversatio-
nes causam difficiliorem reddant.

B

Medi-

Meditatio XVI.

Esth. I, 20.

Maritus est uxoris Dominus, etiam ex jure Gentium.

Jus naturale fileat, Jus divinum autem in hac causa pronunciavit supra Gen. III. De Jure Gentium difficile est disputare, sunt enim, quatenus de moribus gentium differimus, mores contra mores etiam inter illos, quæ ad non moratas non adeo possunt referri. Verum in hac quæstione salva res est, quamvis enim dentur relationes de gentibus conjugia inversa colentibus, qualia Amazonica vocare solemus, vid. *PLUFEND. de J. N. & G. Lib. II, Cap. I, §. 9.* Tamen nullæ inter illas sunt, quas non tuto appellare possimus non moratas. Amazones autem quod attinet, fabulam redolere illarum historiam nonnulli observarunt vid. DN. STRUV. *Begriff einer Universal-Historie* p. 46. qui tamen rem in medio relinquit & ingeniose claudit: *Indessen scheint, daß weil sie die besten Schwestern nicht mögen gewesen seyn, daher der Nahme einer Mehe entstanden.* Reipublicæ igitur interest maritos esse uxorum dominos, id quod Ahasverus bene agnovit, hinc lege quadam positiva & edicto jubens, daß in seinem ganzen Reiche alle Weiber ihre Männer in Ehren halten, beyde unter grossen und kleinen. Non putandum autem est, ac si ante hoc edictum inversa fuerit causa, sed quia clam, vi vel precario uxores ad se forte rapuerunt imperium, consultum videbatur, hanc irrationabilem consuetudinem lege publica damnare. Observant nonnulli, irrepsisse in terris Ahasveri, ut uxores aliunde ductæ, peregrino idiomate uterentur in familia, & illo quod marito interdum erat incognitum; Hinc volunt, Ahasverum jussisse, ut mariti linguam loqueretur uxor; Habent illi fundamentum in textu, ut putant, sed nihilominus proverbialem locutionem illam esse, & idem de dominio indigitare, facile admitti posset, ita ut tenor edicti fuerit,

fuerit, daß eine jede Frau soll nach ihres Mannes Sprache sich richten, vel ut nos loquimur: Solle des Manns Lied singen, oder nach desselben Pfeiffe tanzen.

Meditatio XVII.

Esth. III. coll. Exod. 1. seqq.

Qu. Quomodo ejiciendus sit hospes ingratus?

Respondetur: Non cum furca, sed prudenter. Ahas-
verus Judæos vero uno ictu & tyrannice extinguere volebat,
vesperas Siculas quasi adornans atque imperans. Pharao pu-
tabat per extinctionem puellorum ut & duros labores Israë-
litas posse ad paucos redigi; Sed sine effectu. Julianus Apo-
stata Christianis scholas occludebat, credens, illos sic in rudi-
tatem esse relapsuros. Sed hæc erat causa Dei, conf. illustre
judicium Gamalielis Act. V. 34. Nos putamus interdicenda
tali casu plane esse matrimonia, nam sic per indirectum sine
expulsione & cæde fines obtinentur. Elegans semper fuit
consilium quoad secularisata monasteria, daß man die Stiffts-
Genossen hat lassen aussterben. Non igitur, si aliquando cum
Deo tot monasteria liberaanda essent ab inutilibus Monachis,
processus esset instituendus illi similis, quem Rex Galliarum
Philippus pulcher ex consilio Papæ Equitibus templariis fe-
cit, vid. Dn. STRUV. Reichs-Hist. p. 489. ibique allega-
ti, sed vel ad alia honorifica officia & negotia essent appli-
candi, vel essent cum die ad paucos redigendi, si nulli am-
plius reciperentur novi.

Meditatio XVIII.

Esth. VIII. 8.

*Pro mandato Principis est præsumptio, præsertim
si sigillo corroboratum.*

Rescriptum, ut & quodvis scriptum a Principe ema-
nans non præsumitur sub- & obreptitium, nisi tendat in ter-

Rev
 tii præjudicium l. 1. C. de pet. bon. subi. & quoties habet sub
 scriptionem Principis vel ejus sigilli appositionem, toties pro
 avthentico æstimatur, imo quæcunque emittuntur sub for-
 mula: Ad mandatum Principis proprium, pari veniunt ro-
 bore. Conf. Interpretes ad tit. ff. de constit. Princip. Explicanda
 autem hoc loco erit lex C. alleg. & videbitur illam non esse
 ad Germanicos Principes applicabilem, in verecundam enim
 petentium inhiationem & importunitatem & falsa narrata ad
 rescriptum sine clausula vel concessionem immunitatis illos
 unquam movere, non potest dici, utut DD. sine omni ex-
 ceptione hoc asserant vid. Brunn. ad leg. dict. ibique allega-
 tos. Nos putamus in titulis Codicis: Si contra Jus & de Pre-
 cib. Imp. cum grano salis esse verlandum, ne confundantur
 Principes Romani cum nostris. Sic etiam vellemus, ne quo-
 tidie hoc aliis in materiis fieret, observavimus enim vix at-
 tendi a nonnullis, Principem in legibus Romanis significare
 Imperatorem; Vellemus etiam, ne communem amplius er-
 rent errorem, Imperatores Romanos præsertim primos fuisse
 adeo truculentos Tyrannos, longe enim aliter circumstan-
 tiæ sese habent, & in Scriptoribus historiarum affectus erit at-
 tendendus. Sane primi illi Imperatores omni nisu captabant
 benevolentiam populi, id quod testantur orationes Principi-
 um, ut dicebantur. Conf. l. 3. ff. de Constit. Princip. Ethinc
 explicanda sunt verba legis de in verecunda inhiatione. Sed
 hæc quasi in transitu. Ahasveri mandata non poterant ha-
 beri pro subreptitiis, id quod testatur textus allegatus. Et
 sic judicandum erit de omnibus nostrorum Principum placi-
 tis avthenticis. An præterea sigillum publicum semper pro-
 bet, cum tamen privatum tantum positum nihil efficiat?
 Controversia est huc proprie non quadrans: Putamus tamen
 quod non simpliciter probet. vid. STRYK. U. M. tit. de Reb.
 Cred. §. 35. Sed juvabit curiosum aliquod assertum ex hoc
 textu elicere; Verba sunt: So schreibt nun wie es euch ge-
 fällt. denn die Schrift. . . musste niemand wieder rufen; Fre-
 quens

quens alias in regula est, ut Principum mandata novis ordinationibus tollantur, cujus rei exemplum præbent aggratiationes post publicatam sententiam; Sed inter Perlas & Medos conf. Dan. VI. 8. semel scripta non revocabantur, ne auctoritas Regia violaretur. Arduum est exemplum ex Diod. Libr. XIV. petendum, cum enim Darius Charidemum mori adjudicasset, statim pœnituit, sed quod regia auctoritate factum fuerat, infectum reddere nefas erat. Quæ qualis! quanta ratio status!

Meditatio XIX.

Esth. IX.

Festa memorialia & Jubilæa, quotannis, vel post seculorum intervalla redeuntia, nos celebrare, nemo sobrie taxare poterit.

Si nostra Festa & Jubilæa ad emungendum homines celebrari essent solita, sane eandem cum aliis notam incurreremus; Quo magis alieni autem sumus ab hac intentione, eo illustriores sunt nostri plausus. Non scribimus de Festis anniversariis a primitiva ecclesia jam constitutis, de illis enim res per se clara est, quo jure nitantur, sed de aliis, quos dicimus, Danc- und Danc- Tage, Jubel- Feste, &c. Sunt illa etiam propter rudiores, ut ipsis renovetur aliquando memoria factorum & beneficiorum, ut taceamus, Deo gloriosum esse, si uno ore & coadunatis plausibus easdem celebraverimus. Judicavit Non-Nemo nuper de præparatoriis jubilæis hujus anni: Man hätte ja schon Anno 1717. ein Jubel- Fest gehalten, daher es schiene von neuen nicht eben nöthig zu seyn. Sed facile ille se convinci passus est per ea, quæ scripta sunt in Progr. has dissertationes insinuante.

Meditatio XX.

Psal. XIV. v. 1. coll. LIII. v. 2.

Qu. An dentur Athei?

Dicit David: Die Thoren sprechen in ihren Herzen, es ist kein

B 3

kein Gott, & sunt qui votum hoc stultorum esse, ne Deus daretur, indigitari, docent. Alii aliter se expediunt, distinguentes inter stupidos & nasutulos. Sed David tantum judicat: Der ist ein Narr, der da saget, es sey kein Gott. Contradictorium esse videtur, virum sapientem sibi concipere, qui esset Atheus, siquidem tot evidentia gentilibus ipsis confiterentur testimonia de existentia Dei, unde per solam ruditatem & rusticitatem vel etiam oscitantiam iudicii illam in dubium vocari statuimus, vel prave solertes non adeo ipsam existentiam, quam providentiam Dei calumniari putamus. Distinguere solent communiter inter Atheos *theoreticos* & *præcticos*, putantes, non equidem illos, hos tamen dari; Sic etiam novimus distinguere inter Atheismum *simplicem* & *philosophicum*, quod illustrat Davidicum effatum. Provocatur quoad theoreticos & philosophicos ad Historiarum testimonia, qui tamen non omni carent dubio, prouti & graviter errant, qui integras Gentes Atheisticas sibi fingunt. Conf. J. F. SCHMIDII *Diss. inaug. sine Pras. de Crimine Atheismi ejusque pœna, civili: Altd. 1727.* Denique Atheismi varii constituuntur gradus, ita ut illi etiam Atheistæ appellantur, qui in conceptibus de Deo & ejus Attributis non recte sentiunt, vid. PUFEND. de O. H. & C. Lib. I. Cap. 4. §. 4. sq. Nos putamus dari Atheos in omni sensu, utut interne & in conscientia plane convictos unquam exstitisse dubitemus, unde etiam Atheismum dicere solemus verum crimen, quod supplicio capitis dignum sit, quia non est vitium intellectus sed voluntatis, id quod de alia quavis hæresi pronunciare nemo poterit. En, quantum hæc meditatio in Jure habeat usum.

Meditatio XXI.

Psalm. XV. v. 5.

Ustras accipere non est peccatum.

Vid. medit. ad Pentateuch. Quia autem in hoc loco multum

tum quæritur ponderis, juvabit dictis iterum inharere, quod scilicet David non differat de æterna damnatione, sed de privatione communionis Ecclesiæ Judaicæ in verbis in deiner Histen: Auf dem heiligen Berge. Qui vero per illam famosam distinctionem inter usuras mordentes & non mordentes adhuc felicius se extricari putant, nos habebunt conniventes.

Meditatio XXII.

Psal. XXIV. 4.

Jurare non est peccatum.

Potuissemus jam ad Gen. XIV. 22. XXII. 16. Exod. XXII. 11. Num. XIV. 21. Deut. VI. 13. X. 20. & alibi hanc controversiam tangere, sed volumus tunc eandem manere reservatam ad Novum Testamentum ad Matthæum nempe & Epist. ad Hebr. Ne autem justo diutius detineamus Lectorem, in antecessum juvabit scribere, temerarios esse litigatores, qui nostro asserto sunt contrarii, tanta enim sunt argumenta, quæ juramenta admitti volunt, & tam levis armaturæ arma sunt dissentientium, ut etiam tyro illa apprehendere atque hæc reprimere possit. Davidis effatum illustre est, nam perjurium tantum damnat; Ergo manet usus Juramentorum. Vid. in nuce hæc exhibens Progr. J. C. F. FRIESII de 1703. ostendens jurare non esse peccatum præmissum Disp. inaug. Eckholdi de Christo herede instituto. Sed infra hæc iterum.

Meditatio XXIII.

Psal. XXXII. 3.

Confessio auricularis est de genere Stratagematum Pontificiorum.

Videtur iterum hæc Meditatio esse aliena a nostra Cathedra,

thedra, sed non est aliena; Jctorum enim est colligere technas Pontificiorum, quibus usi sunt ad sui conservationem. Et ex earundem serie omnino est confessio auricularis. Quamvis enim sigillum confessionis sancte servare videantur, tamen habent quæ inde colligant, in duplici sensu, quatenus nimirum *colligere* denotat nummos acquirere & concludere aliquid, etwas woraus nehmen oder folgern. S. Scriptura ipsis & hoc puncto ad manus esse debet, sed valde violenter explicata, exemplum est textus noster, qui V. Testamenti est. Deus nullibi jussit peccatorum historicam recensionem, sed ut nos omnium peccatorum maximos esse in genere profiteamur. Sanctum interea manet iudicium *Aug. Conf. art. de Confessione & Apologia ad illum artic.* quod diligentia sit adhibenda, ut colligantur quæ in memoriam redigi possunt. Quamvis igitur prima initia confessionis auricularis fuerint sine ratione status, tamen successive illa utiliter gavisi sunt Papales: Recte judicat *Dn. ECKHARD ad Schilt. Inst. Jur. Can. p. 1778.* Es fließet die Lehre aus der Hypothese de satisfactione pro singulis peccatis, aus welcher Lehre man augenscheinlich des Interesse der Röm. Kirchen erkennet, wie denn kein Zweifel, daß die Päpstliche Clerisey sich der Ohren-Bericht zu Nützung ihrer Geistl. Herrschaft hauptsächlich gebrauche, . . . Weil auff solche weise die Röm. Clerisey alles erfahren und die einfältigen Leute desto besser unter Ihrer Botmäßigkeit erhalten kan, auch als souveraine Richter selbige mit Geld und andern Straffen zubelegen vermag. Nec multum gloriolæ habebunt quod per hunc confessionem interdum restituatur ablatum; Maneamus in verbis Eckhardi, p. 1792. Bey den Römisch-Catholischen werden öfters die gestohlene Sachen Ihren rechtmäßigen Besitzern durch die Confessionarios, welchen die Confitentes solche heimlich wieder zuzustellen pflegen, restituiret, daher auch die Catholici den usum confessionis singulorum peccatorum überaus zu exaggeriren wissen. Sed hæc rara utilitas nos non movebit ad defensionem.

Famam extendere factis, Hoc Virtutis opus.

DEn Greiffswald zeugt/ den auch dasselbe liebet
 Und den sein Vaterland gar reichlich außgesteuert/
 Mit einem Schatz/ den uns der Lehrer giebet/
 Wen er die Wahrheit uns auff's trifftigste betheurt:
 Der kommt zu uns/ daß Rosstock Ihn verehere/
 Und sein geschicktes Thun durch seinen eignen Fleiß/
 Und steten Trieb auff's reichlichste vermehre/
 Daß er erlangen mag der Tugend Ehrenpreis.

Mein

Mein CAROC! den ich lieb vor hundert andern/
 Es war mir sonderlich erfreulich und beliebt/
 Daß DU mit mir woltest zur Catheder wandern/
 So wie auch heut da Dir es was zu wünschen giebt.
 Mit diesen geringen Zeilen wolte seinen
 wehrten Freund zur Catheder begleiten
 dessen ergebenster

T. E. STEVER, *Opponens.*

***
 DU bist es/ Wehrter Freund/ den kluger Geist und Gaben/
 Vor vielen anderen sehr hoch erhoben haben;
 Drum gehstu auch mit Ruhm zu der Catheder hin/
 Mit grösserem herab/ worvon ich Zeuge bin.
 Aus brüderlicher Freundschaft setzte dies
 ses in Dyl.

E. B. FRESE, *Opponens.*

***
 S Ein Freund! die Freundschafts-Treu heist dieses über-
 senden/
 Da DICH der Musen GOTT mit Wiß und Gaben ziert/
 Und sich DEIN hoher Geist will zur Catheder wenden/
 Zu zeigen wie DICH nichts denn wahre Weisheit fñhrt.
 Gewiß man wird einmahl von unsern CAROC sagen/
 Was jezt mein Wünschen spricht/ so fern von Heucheley/
 ER kön mit allem Recht/ den Purpur Hute tragen/
 Weil Sein Geehrtes Haupt dies alles würdig sey.
 Doch halt den ganzen Wunsch fast nicht ein schwaches
 Schreiben/
 Drum schweiget Reim und Kiel/ich zieh die Feder ein/
 Und bitt DU wollest mir ein treuer Freund verbleiben/
 Der ich mit Freuden will heut DEIN Opponens seyn.

Aus völliger Überzeugung und mit treuem
 Herzen setzte dieses

C. C. de RETZDORFF. *Eques March.*
Opponens.

*) (

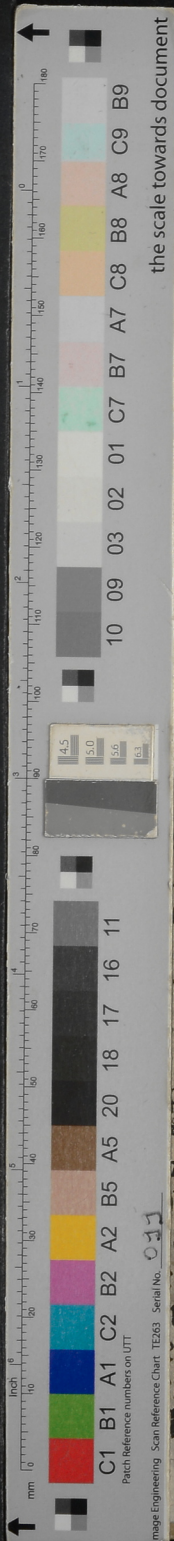

Prænobilis atque Eruditissime,
lito atque Amice humanissime!
extendere factis, Hoc Virtutis opus.
tuæ opus est, quod *Celeberrimo Tuo Nomi-*
o, famam hactenus valde multam habenti,
atque splendorem conciliare, atque sic il-
tagis. *Satagis* notanter ego scribo, nam il-
ocabuli significatio, distinguit enim agentes
Satagentes autem sunt qui anxii & vehe-
itque occupati sunt ad rem suam expedien-
m sufficere putant, ut aliquid agant, sed ut
e agant. Graviter igitur peccant, qui levi-
idiis laborant, qui oscitanter agunt, qui le-
novent, in limine subsistunt, dulcedinem lite-
it, imo ne quidem pitissant. Tu *Humanissime*
exemplum præbuiſti omnibus, quam sancte
idia, asportasti tecum ex illustri Gryphica
ionis felici tuo ingenio concreditos a Viris
, voluisti, ut illi augerentur inter nostras
s; Vnxiſti igitur cum Voto Doctorum tuorum
emo erit, qui non opinionem multam de tua
uti diſerendi ratione concepisset. Testes in-
æ, omni exceptione majores sunt Nostri *De-*
r & Filius, alter *Hospes*, alter *Præceptor* co-
utores & Amici mei certissimi. Age igitur,
ublice illam fragrantem famam feliciter auge.
perge Tuum Præſidem, Dab. d. 4 Maji 1730.

Mein